

KÄSKKIRI

Tallinn

17. november 2020 nr 1-2/57

Teavikute komplekteerimine

Kehtestan käskkirja Tallinna Linnavolikogu 18. oktoobri 2007. a määruse „Tallinna Keskraamatukogu põhimäärus“ § 6 lõike 2 punkti 5, kultuuriministri 12. juuli 2004. a määruse nr 9 „Rahvaraamatukogu töökorralduse juhend“, kultuuriministri 9. jaanuari 2015. a määruse nr 1 „Rahvaraamatukogudele riigieelarvest finantseeritavate kulude jaotamise kord“ alusel ja lähtudes 1994. a IFLA/UNESCO rahvaraamatukogude manifestist.

1. Üldsätted

- 1.1. Käskkiri määratleb Tallinna Keskraamatukogu kogu komplekteerimise põhimõtted ja korra.
- 1.2. Käskkirjas kasutatakse mõisteid järgmises tähenduses:
 - 1.2.1. **e-teavik** on arvutisüsteemi mällu salvestatud andmekogum, näiteks e-raamat, audio-raamat, e-ajakiri, e-muusikateos, videomäng;
 - 1.2.2. **ese** on spordivahend, muusikainstrument, lauamäng, konsoolimäng vm raamatukogu kogusse kuuluv ja laenutatav ese;
 - 1.2.3. **kogu** moodustavad raamatukogu teenindusosakondadesse, haruraamatukogudesse ja e-raamatukogudesse hangitud teavikud, esemed ja e-teavikud (ka need, millele on teatud ajavahemikuks omandatud kasutusõigus);
 - 1.2.4. **kogude kujundamise nõukogu** moodustatakse direktori käskkirjaga raamatukogu kogude kujundamisega seotud tegevuse nõustamiseks;
 - 1.2.5. **raamatukogu** on Tallinna Keskraamatukogu;
 - 1.2.6. **teavik** on mistahes andmekandja, millele on talletatud informatsioon, näiteks raamat, noot, heli- või videosalvestis, perioodikaväljaanne (näiteks ajaleht, ajakiri);
 - 1.2.7. **väärtkirjandus** on asjatundjate, teadlaste ja koolisüsteemi poolt väärtuslikuks tunnustatud kirjandus, sealhulgas kirjandusklassika.

2. Teavikute komplekteerimise põhimõtted

- 2.1. Raamatukogu kogu on koostiselt universaalne, sisaldades Tallinna elanike vajadustele vastavaid eri keeltes, tüüpi ja laadi teavikuid.
- 2.2. Komplekteeritavate teavikute laadid on:
 - 2.2.1. raamatud, sh koomiksid;
 - 2.2.2. jadaväljaanded (ajalehed, ajakirjad, jätkväljaanded);
 - 2.2.3. noodiväljaanded;
 - 2.2.4. auvised;
 - 2.2.5. e-teavikud.
- 2.3. Raamatukogu komplekteerib kogu jooksvalt, vajadusel nõudluspõhiselt (lugejate konkreetsed soovid, mis on kooskõlas raamatukogu komplekteerimispõhimõtetega) ja järelkomplekteerimise teel (kogus olevate lünkade täitmiseks, eksemplaarsuse lisamiseks).
- 2.4. Komplekteerimine toimub valikuliselt, pidades silmas, et kogu oleks temaatiliselt tasakaalustatud ja mitmekesine, pakuks erinevaid käsitlusi ja seisukohtasid. Lähtudes rahvaraamatukogude eesmärgist toetada elanikke oma demokraatlike õiguste kasutamisel ja iseseisva otsustusvõime kujundamisel, on kogu komplekteerimisel välistatud ideoloogiline, poliitiline ja kommertseesmärkidest lähtuv surve.
- 2.5. Komplekteerimise prioriteedid on:
 - 2.5.1. eesti autorite ilukirjanduse väärtkirjandus;
 - 2.5.2. tõlkeilukirjanduse väärtkirjandus;
 - 2.5.3. laste- ja noortekirjandus;
 - 2.5.4. teadmiskirjanduse eesti autorite ja/või Eestit puudutav kirjandus;
 - 2.5.5. elukestvat õppimist ja enesetäiendamist toetav kirjandus;
 - 2.5.6. perioodika, et lugejad oleksid kursis ühiskonnas toimuvaga.
- 2.6. Komplekteerimisel võetakse arvesse:

- 2.6.1. erinevate lugejagruppide (nt lapsed ja noored, tööga hõivatud ja töötajad, lapsehoolduspuhkusel olevad vanemad ja väikelapsed, eakad) vajadusi ja huvisid ning hobisid;
- 2.6.2. komplekteerimiseelarve võimalusi;
- 2.6.3. teaviku sisu, sealhulgas aktuaalsust, ajakohasust, objektiivsust, teaduspõhisust, käsitluse selgust ja ulatust;
- 2.6.4. teaviku autorit, sealhulgas autori valdkondlikku kompetentsust, autoriteetsust;
- 2.6.5. erialaspetsialistide ja lugejate hinnanguid teavikute kohta;
- 2.6.6. teemavaldkonna esindatust raamatukogu kogus;
- 2.6.7. teaviku vormi, sealhulgas köite kvaliteeti, formaati, kujundust;
- 2.6.8. teiste Tallinna ja Eesti raamatukogude kogusid ja komplekteerimispõhimõtteid.
- 2.7. Vähemalt 30% teavikute soetuseks mõeldud riigieelarvelisest toetusest kasutatakse kultuuriministri 9. jaanuari 2015. a määruses loetletud tingimustele vastavate teavikute komplekteerimiseks (lisa 1).
- 2.8. Õpikute komplekteerimisel arvestatakse, et õpilastele ja üliõpilastele vajaliku õppekirjanduse komplekteerivad koolide ja ülikoolide raamatukogud.
- 2.9. Perioodika komplekteerimisel arvestatakse, et kättesaadavad oleks laiemale lugejaskonnale suunatud Eestis ilmuvad ajalehed, kultuuriajakirjad ning enesetäiendamist ja hobidega tegelemist toetavad ajakirjad. Võõrkeelset perioodikat ja teistes riikides ilmunud perioodikat komplekteeritakse vastavalt võimalustele.
- 2.10. Muusikateavikutest komplekteeritakse valikuliselt raamatuid, e-teavikuid, noodiväljaandeid, audiotekste ja kombineeritud auviseid. Komplekteeritav kogu toetab muusikaalast huvitegevust, nii iseseisvalt muusikat õppivaid kui ka muusikakoolis õppivaid õpilasi, muusikaharrastajaid ja õpetajaid.
 - 2.10.1. Noodiväljaannetest komplekteeritakse: muusikaõpikud, koolilaulikud, koolimuusika noodid (ansamblitele, kooridele), lastemuusika kogumikud eri pillidele ja koosseisudele, klassikalise muusika kullafond eri pillidele ja koosseisudele, koorimuusika eri kooriliikidele, lastelaulude kogumikud, pärimusmuusika ja rahvalike laulude kogumikud, pop- ja jazzmuusika ning muusikalide noodid.
 - 2.10.2. Helisalvestistest komplekteeritakse: pop- ja rockmuusika, jazzmuusika, klassikaline muusika, filmimuusika, pärimus- ja maailmamuusika, lastelaulud, mittemuusikalised helisalvestised (sh kuuldemängud, muinasjutud jt lastejutud, loodushääled).
 - 2.10.3. Kombineeritud auvistest komplekteeritakse: tähtsamad muusikalised lavateosed, pop- ja jazzmuusika paremik, muusikafilmid.
- 2.11. Videoid komplekteeritakse valikuliselt, arvestades, et komplekteeritav kogu laiendaks silmaringi: filmid ja telelavastused, eelistades klassikat ning auhinnatud ja väärtfilme, Eesti filmid, lastele ja noortele suunatud mängufilmid ja animafilmid, loodus- ja dokumentaalfilmid, õppevideod eri teemadel (nt kunst, kirjandus, ajalugu).
- 2.12. Raamatukogu ei komplekteeri:
 - 2.12.1. seaduste täistekste (v.a kommenteeritud väljaanded);
 - 2.12.2. käsikirju, haruldast ja vana raamatut (v.a arvatud juhtudel, kui tegemist on raamatukogu ajaloo seotud teavikutega);
 - 2.12.3. ühele kasutajale mõeldud teavikuid, nt päevikud, värviraamatud jmt;
 - 2.12.4. piiratud lugemisotstarbe ja lühiajalise tähtsusega trükiseid, näiteks kinkeraamatud, kalendrid jmt.
- 3. Teavikute komplekteerimise kord
 - 3.1. Teavikute komplekteerimisel osalevad:
 - 3.1.1. töötlusosakond;
 - 3.1.2. teenindusüksuste juhatajad ja peaspetsialistid, puhkuste perioodil nende asendajad;
 - 3.1.3. komplekteerimise töörühmadesse kuuluvad raamatukoguhoidjad;
 - 3.1.4. kogude kujundamise nõukogu.
 - 3.2. Töötlusosakonna pädevusse kuulub:
 - 3.2.1. komplekteerimiseelarve koostamine;
 - 3.2.2. komplekteerimiseelarve täitmise kontroll;
 - 3.2.3. teavikute komplekteerimisotsuste tegemine ja otsuste langetamisel osalemine;
 - 3.2.4. teavikute hankimine vastavalt komplekteerimisotsustele.
 - 3.3. Teenindusüksuste juhatajate ja peaspetsialistide ning komplekteerimise töörühmadesse kuuluvate raamatukoguhoidjate pädevusse kuulub:
 - 3.3.1. teavikute komplekteerimisetepanekute tegemine;

- 3.3.2. teavikute komplekteerimisotsuste langetamisel osalemine.
- 3.4. Komplekteerimise töörühmad:
 - 3.4.1. Eestis ilmuva kirjanduse komplekteerimise töörühma koosseisu kuuluvad eestikeelse kirjanduse osakonna juhataja ja peaspetsialistid ning töötlusosakonna juhataja ja komplekteerija.
 - 3.4.2. Venemaal ilmuva venekeelse kirjanduse komplekteerimise töörühma koosseisu kuuluvad kultuurilise mitmekesisuse peaspetsialist, töötlusosakonna juhataja ja komplekteerija ning võõrkeelse kirjanduse osakonna ja suurema venekeelse lugejaskonnaga haruraamatukogude juhatajad või raamatukoguhoidjad.
- 3.5. Perioodiliste väljaannete komplekteerimisettepanekud teevad teenindusüksuste juhatajad, komplekteerimisotsused langetab töötlusosakond koostöös kogude kujundamise nõukoguga.
- 3.6. Muusikateavikute komplekteerimisotsused teevad muusikavaldkonnale spetsialiseerunud raamatukoguhoidjad koostöös töötlusosakonnaga.
- 3.7. Raamatukogu lugejad saavad saata tellimissoovitusi, mida hinnatakse lähtuvalt käskkirja punktidest 2.2–2.12.
4. Teavikute hankimine.
 - 4.1. Raamatukogu komplekteerimisviisideks on ost ja annetus.
 - 4.2. Eestis ilmuvate teavikute ostmine:
 - 4.2.1. teavikud ostetakse edasimüüjalt, kirjastajalt ja erasikutelt (autoritelt);
 - 4.2.2. komplekteerimisotsused teeb Eestis ilmuva kirjanduse komplekteerimise töörühm kirjastajate või edasimüüjate poolt saadetud uute raamatute informatsiooni ja näidiste alusel igal nädalal;
 - 4.2.3. teavikute tellimine toimub kord nädalas soodsaima hinna pakkujalt;
 - 4.2.4. ostumenetluse hinnavõrdluse aluseks on kirjastajate või edasimüüjate uute raamatute nimekirjades või hulgiveebis olevad teavikute hinnad, vajadusel küsitakse hinnapakkumine.
 - 4.3. Venemaal ilmuvate venekeelsete teavikute ostmine:
 - 4.3.1. teavikud ostetakse edasimüüjalt, kirjastajalt ja erasikutelt (autoritelt);
 - 4.3.2. komplekteerimisotsused teeb Venemaal ilmuva venekeelse kirjanduse komplekteerimise töörühm:
 - 4.3.2.1. koosolekutel raamatute näidiste alusel;
 - 4.3.2.2. jooksvalt edasimüüjate saadetud uute raamatute nimekirjade alusel.
 - 4.3.3. vastavalt komplekteerimisotsustele koostatakse tellitavate teavikute nimekirjad, mille alusel küsitakse hinnapakkumused;
 - 4.3.4. teavikud tellitakse soodsaima hinna pakkujalt.
 - 4.4. Väljaspool Eestit (v.a Venemaal) ilmuvate võõrkeelsete (v.a venekeelsete) teavikute ostmine:
 - 4.4.1. võõrkeelse kirjanduse osakonna ja haruraamatukogude juhatajate komplekteerimisotsuste aluseks on töötlusosakonnalt saadud info, teavikuid tutvustavad veebiallikad, kirjastuste veebilehed ja kataloogid, edasimüüjate saadetud kirjastuste (soodus)pakkumised, lugejate soovitusel jmt;
 - 4.4.2. teavikud ostetakse:
 - 4.4.2.1. ostumenetlusega vähemalt neli korda aastas;
 - 4.4.2.2. jooksvalt kirjastuste sooduspakkumistelt.
 - 4.5. Auviste ostmiseks korraldatakse ostumenetlus 3-4 korda aastas.
 - 4.6. Perioodilised väljaanded (ajakirjad ja ajalehed) ostetakse kord aastas avatud hankemenetlusega.
 - 4.7. Annetused
 - 4.7.1. raamatukogu võtab annetusi vastu valikuliselt, lähtudes käesoleva juhendi punktidest 2.2-2.12;
 - 4.7.2. raamatukogu võtab annetustena vastu teavikuid, mis ei ole rikutud (katkised, määrdunud vmt);
 - 4.7.3. annetatud ja arvele võetud teavikud töödeldakse vastavalt raamatukogus kehtivale korrale, kleebitakse vöötкод, lisatakse annetust tähistav kleebis);
 - 4.7.4. annetatud teavikust saab raamatukogu kogu osa, mida laenutatakse lugejatele kodus või kohapeal lugemiseks;
 - 4.7.5. annetatud teaviku esialgse asukoha (teenindusosakond, haruraamatukogu) otsustab raamatukogu;

- 4.7.6. annetatud teavikuga toimitakse vastavalt raamatukogu kogu paigutamise ja kujundamise põhimõtetele, sh vajadusel kehtiva korra alusel kogust kustutamine;
 - 4.7.7. annetatud teavikuid kinkijale ei tagastata;
 - 4.7.8. annetajate nimed avaldatakse annetaja nõusolekul raamatukogu veebilehel;
 - 4.7.9. annetused, mida raamatukogu oma kogusse arvele ei võta, saadetakse Eesti Hoiuraamatukogusse või jagatakse lugejatele.
5. Teavikute eksemplaarsus.
- 5.1. Eestikeelset ilukirjandust komplekteeritakse üldjuhul vahemikus 1 – 60 eksemplari, sh keskmiselt 20 eksemplari, võttes arvesse kirjanduse žanri, kas teos on koolide soovituslikes nimekirjades, kas tegemist on tuntud autoriga jms.
 - 5.2. Eestikeelset teadmiskirjandust komplekteeritakse üldjuhul vahemikus 1 – 60 eksemplari, sh keskmiselt 20 eksemplari, võttes arvesse käsitletavat teemat, kas toetab elukestvat õpet ning õppetööd ja hobialast tegevust, kas tegemist on tuntud autoriga jms.
 - 5.3. Venekeelset ilukirjandust komplekteeritakse üldjuhul vahemikus 1 – 20 eksemplari, sh keskmiselt 15 eksemplari, eesmärgiks võimalikult erinevate autorite esindatus kogus.
 - 5.4. Venekeelset teadmiskirjandust komplekteeritakse üldjuhul vahemikus 1-10 eksemplari, sh keskmiselt 7 eksemplari, eesmärgiks võimalikult erinevate teemavaldkondade esindatus.
 - 5.5. Muudes võõrkeeltes ilukirjandust komplekteeritakse üldjuhul vahemikus 1-10 eksemplari, sh arvestatakse Tallinna rahvuslikku koosseisu ning eelistatakse lastele ja noortele suunatud kirjandust.
 - 5.6. Muudes võõrkeeltes teadmiskirjandust komplekteeritakse üldjuhul üks (1) eksemplar.
 - 5.7. Nooditeavikuid ja auviseid komplekteeritakse üldjuhul üks (1) eksemplar.
 - 5.8. Perioodilisi väljaandeid komplekteeritakse haruraamatukogudesse üldjuhul üks (1) eksemplar, eestikeelse kirjanduse osakonda ja võõrkeelse kirjanduse osakonda vajadusel suuremas eksemplaarsuses.
6. E-teavikute komplekteerimine
- 6.1. E-teavikute komplekteerimisel lähtutakse käesoleva juhendi punktidest 2.2-2.10.
 - 6.2. E-teavikute komplekteerimise eelduseks on autori- ja levitamisõiguste omajalt saadud luba e-teaviku laenutamiseks.
 - 6.3. E-teavikute litsentse ostetakse vastavalt komplekteerimis põhimõtetele, eeldatavale lugejahuvile ja litsentsimudelile:
 - 6.3.1. eestikeelset ilukirjandust, sh laste- ja noortekirjandust komplekteeritakse üldjuhul 1-30, keskmiselt kümme (10) eksemplari (edaspidi **litsents**) ehk litsentsi;
 - 6.3.2. eestikeelset teadmiskirjandust, sh lastele ja noortele suunatud kirjandust komplekteeritakse üldjuhul 1-20 litsentsi, keskmiselt kaheksa (8) litsentsi;
 - 6.3.3. võõrkeelset ilukirjandust, sh laste- ja noortekirjandust komplekteeritakse üldjuhul 1-15 litsentsi, keskmiselt viis (5) litsentsi;
 - 6.3.4. võõrkeelset teadmiskirjandust, sh lastele ja noortele suunatud kirjandust komplekteeritakse üldjuhul 1-10 litsentsi, keskmiselt kolm (3) litsentsi;
 - 6.4. võõrkeelseid audioraamatuid komplekteeritakse üldjuhul 1-5 litsentsi, keskmiselt kolm (3) litsentsi;
 - 6.5. E-teavikute komplekteerimisotsused teeb töötlusosakonna e-raamatukogu spetsialist koostöös komplekteerimise töörühmade liikmete ja/või peaspetsialistide ja/või kogude kujundamise nõukoguga.
 - 6.6. Eestis välja antud e-raamatute ostmisel toimub hinnavõrdlus, mille aluseks on e-raamatu edasimüüjatelt või kirjastustelt küsitud või veebilehel nähtav e-raamatu litsentsi hind ja/või ühe laenutuse hind.
7. Esemete komplekteerimine
- 7.1. Esemete (spordivahendid, muusikainstrumendid, seemned jms) komplekteerimine toimub üldjuhul projektipõhiselt.
 - 7.2. Laua- ja videomängude komplekteerimisotsused teevad teenindusüksuste juhatajad koostöös töötlusosakonnaga.
 - 7.3. Laua- ja videomängude ostmiseks korraldatakse ostumenetlus vastavalt vajadusele ja eelarve võimalustele.

Riigieelarvelise toetuse kasutamine**(vähemalt 30% teavikute soetuseks mõeldud riigieelarvelisest toetusest)**

Riigieelarvelise toetuse kasutamine	
Eesti Kultuurkapitali kirjanduse sihtkapitali aastapreemia saanud ja nomineeritud raamatud	Minimaalselt 3 eksemplari
Riigi kultuuri aastapreemia saanud raamatud	Minimaalselt 3 eksemplari
Kultuuriministeeriumi toetusvoorudest toetust saanud teavikud	Valikuliselt vähemalt 1 eksemplar
Eesti Kultuurkapitali kirjanduse sihtkapitali soovitatud teavikud	Valikuliselt vähemalt 1 eksemplar
Teosed sarjast „Eesti Mõttelugu“	Valikuliselt vähemalt 1 eksemplar
Teosed sarjast „Avatud Eesti Raamat“	Valikuliselt vähemalt 1 eksemplar
Muuseumide väljaanded (nt KUMU, Eesti Rahva Muuseum, Eesti Ajaloomuuseum, Eesti Spordimuuseum, Eesti Vabaõhumuuseum jne)	Valikuliselt vähemalt 1 eksemplar
Riigiasutuste väljaandeid (nt Statistikaamet)	Valikuliselt vähemalt 1 eksemplar
<u>Kirjandusauhinnad:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Balti Assamblee kirjandusauhind (Eesti autor või eestikeelsed tõlked) - Euroopa Kirjandusauhind (kas Eesti autor või tõlked) - konkursi „25 kaunimat raamatut ja 5 kaunimat lasteraamatut“ auhinnatud tööd - raamatud, mis on saanud kohalikke kirjanduspreemiaid (nt Betti Alveri kirjandusauhind, Gustav Suitsu luulepreemia, Karl Eduard Söödi lasteluule auhind, A.H.Tammsaare nimeline kirjanduspreemia, Eduard Vilde nimeline kirjandusauhind, jt) 	Valikuliselt vähemalt 1 eksemplar
<u>Lastekirjandus</u> <ul style="list-style-type: none"> - Põlvepikuraamatu konkursi laureaadid - Paabeli torni kirjandusauhind - Aasta Rosina auhind - Nukitsa auhind - Eesti Lastekirjanduse Keskuse ja kirjastuse Tänapäev lastekirjanduse ja noorsooromaani võistluse auhinnatud tööd - konkursi „25 kaunimat Eesti raamatut ja 5 kaunimat lasteraamatut“ auhinnatud lasteraamatud 	Minimaalselt 2 eksemplari
Eesti Lastekirjanduse Keskuse soovitatud lastekirjanduse raamatud	Minimaalselt 1 eksemplar
<u>Perioodika</u> <ul style="list-style-type: none"> - SA Kultuurileht väljaanded - Kultuurkapitali poolt toetatavad väljaanded - Haridus- ja Teadus-ministeeriumi toetatud kultuuriajakiri Oma Keel - erialaajakiri Raamatukogu 	Minimaalselt 1 eksemplar Valikuliselt 1 eksemplar 1 eksemplar Minimaalselt 1 eksemplar